Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2015–2016

Aanhangsel van de Handelingen

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2210

Vragen van de leden **Jan Vos** en **Servaes** (beiden PvdA) aan de ministers voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, van Buitenlandse Zaken en van Infrastructuur en Milieu over kritische rapporten over *Nederlandse betrokkenheid bij de verbreding van het Egyptische Suezkanaal* (ingezonden 11 maart 2016).

Antwoord van Minister **Ploumen** (Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking) mede namens de Minister van Infrastructuur en Milieu en de Staatssecretaris van Financiën (ontvangen 6 april 2016).

Vraag 1
Bent u bekend met de uitkomsten van het rapport «Dredging in the Dark» van Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO)[1] en het artikel «Boskalis en Van Oord kregen staatssteun voor dubieus project in Egypte» van One World?[2]

Antwoord 1
Ja.

Vraag 2
Wat is uw reactie op de in het SOMO-rapport[3] opgenomen conclusies dat 1) baggeraars Van Oord en Boskalis zich bij de uitbreiding van het Suezkanaal niet aan de internationale richtlijnen voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) zouden hebben gehouden[4]; 2) de Nederlandse overheid, via Atradius DSB, het economisch belang zwaarder heeft laten wegen dan het belang van mensen- en milieurechten; en 3) het risico

---

1 Rapport SOMO, «Dredging in the dark», 7 maart 2016 http://www.somo.nl/news-nl/ReportDredgingintheDark.pdf
2 Artikel van One World, «Boskalis en Van Oord kregen staatssteun voor dubieus project in Egypte», 4 januari 2016 https://www.oneworld.nl/wereld/van-oord-en-boskalis-kregen-staatssteun-voor-dubieus-project-egypte
3 Rapport SOMO, «Dredging in the dark», 7 maart 2016 http://www.somo.nl/news-nl/ReportDredgingintheDark.pdf
4 NOS.nl, «Baggeraars en overheid in de fout bij uitbreiding Suez-kanaal», 7 maart 2016 http://nos.nl/artikel/2091213-baggeraars-en-overheid-in-de-fout-bij-uitbreiding-suezkanaal.html

ah-tk-20152016-2210
ISSN 0921 - 7398
’s-Gravenhage 2016

op een dergelijke situatie zich vaker voordoet in de baggersector gezien de doorgaans grote tijdsdruk en lokale impact van baggeractiviteiten?[5]

Antwoord 2
Het kabinet heeft goede nota genomen van het betreffende SOMO-rapport en de observaties en bevindingen nemen wij serieus. Het kabinet deelt de onder vraag 2 genoemde conclusies echter niet.
Het kabinet verwacht van Nederlandse bedrijven dat zij in het buitenland de OESO-Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen hanteren en naleven. In deze richtlijnen is de verantwoordelijkheid van bedrijven om mensenrechten te respecteren opgenomen. Voor bedrijven die gebruik maken van overheidsondersteuning geldt een inspanningsverplichting om deze richtlijnen toe te passen. In het kader van Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) verwacht de Nederlandse overheid van Nederlandse bedrijven dat zij onder eigen verantwoordelijkheid, met inachtneming van deze OESO-richtlijnen, tot een afgewogen besluit komen en waar nodig hierover publiekelijk verantwoording af leggen. Dit kader biedt in de visie van het kabinet voldoende houvast voor Nederlandse bedrijven om hun MVO-beleid vorm te geven.
Voor de ekv milieu en sociale beoordeling hanteert Nederland de in de OESO hierover opgestelde regels («Common Approaches»). De Common Approaches schrijven voor dat een Environmental and Social Impact Assessment (ESIA) onderdeel van het MVO-beoordelingstraject dient te zijn. De Common Approaches zijn van toepassing op gefinancierde transacties met een kredietduur langer dan twee jaar.
Conform het verdergaande Nederlandse ekv beleid beoordeelt Atradius DSB evenwel ook transacties met een looptijd van minder dan 2 jaar, waarvan hier sprake is, op milieu en sociale aspecten. Daarmee is het Nederlandse beleid strenger dan de OESO-regels voor de ekv.
Door de baggeraars (Boskalis en Van Oord), Atradius DSB en de Nederlandse ambassade is actief getracht een ESIA, dan wel soortgelijke informatie, te achterhalen. Een ESIA was niet beschikbaar en daarom hebben de baggeraars ingenieursbureau (Witteveen & Bos) opdracht gegeven om voor de werkzaamheden van Boskalis en Van Oord een milieu en sociale rapportage op te stellen.
Bij de verstrekking van een exportkredietverzekering (ekv) geldt niet dat het belang van de exporteur zwaarder weegt dan het belang van MVO-aspecten. De concurrentiepositie van de Nederlandse exporteurs heeft alleen een rol gespeeld bij de afweging om te kunnen afwijken van de reguliere procedure die het verplicht stelt een ESIA te verkrijgen.

De baggersector is inderdaad een sector met een verhoogd risico op milieu en sociale impact. Om die reden worden in internationale regels en nationaal beleid baggerprojecten aangemerkt als projecten in de hoogste impactcategorie. Bij deze projecten wordt bij de ekv-aanvraag standaard een MVO-beoordeling uitgevoerd.
Wanneer baggeraars, zoals in het geval van het Suezkanaal, al zijn begonnen met de werkzaamheden terwijl de due diligence nog loopt, is dat voor risico van de bedrijven zelf. Hierdoor doet zich ook niet het risico voor dat het economische belang zwaarder weegt dan mensen- en milieurechten.
De baggerwerkzaamheden werden uitgevoerd met een Belgische partner die reeds een verzekering had verkregen. De Nederlandse bedrijven zouden een substantieel competitief nadeel ondervinden ten opzichte van hun Belgische consortiumpartners wanneer zij geen ekv zouden krijgen. De staat heeft gebruik gemaakt van de uitzondering die op grond van artikel 3.7 van het MVO-beleidsdocument in dit geval van toepassing was. Dit heeft het kabinet in staat gesteld om van de reguliere Nederlandse procedure om een ESIA te verkrijgen af te wijken en op basis van de beschikbare informatie een zorgvuldige MVO-beoordeling te maken. Hier speelt tijdsdruk geen rol. Wij hebben de conclusie getrokken dat er per saldo geen negatieve milieu of sociale effecten werden verwacht van de door Nederlandse baggeraars uitgevoerde werken.

---

[5] BNR.nl, «Boskalis rondt aanleg tweede Suezkanaal met succes af», 6 augustus2015 http://www.bnr.nl/nieuws/569124–1508/boskalis-rondt-aanleg-tweede-suezkanaal-met-succes-af

Vraag 3
Bent u van mening dat gezien bovenstaande conclusies het de juiste beslissing is geweest om, zoals de Staatssecretaris van Financiën mede namens u uiteen heeft gezet in zijn brief van 10 februari 2016 (Kamerstuk 26 485, nr. 218), de concurrentiepositie van de baggeraars doorslaggevend te laten zijn om (zonder vooraf uitgevoerde impactanalyse) een exportkredietverzekering af te geven?

Antwoord 3
Door de bedrijven, Atradius en de Nederlandse ambassade te Cairo is uitvoerig informatie vergaard om – zonder de ESIA – de milieuen sociale beoordeling te kunnen maken. Er is naar gelijkwaardige informatie gezocht en op die basis is de milieu en sociale impact beoordeeld. De concurrentiepositie was derhalve geen reden om af te zien van een milieu en sociale toets.

Vraag 4
Zou er een voorbehoud op uitzonderingsmaatregel 3.7 van het MVO-beleid moeten komen voor risicosectoren, waaronder SOMO ook de baggersector schaart? Zo nee, hoe ziet u voldoende toe op verantwoord ondernemerschap zoals het voorkomen van milieu en mensenrechtenschendingen bij aanbestedingen die onder de uitzonderingsmaatregel worden gedaan?

Antwoord 4
Baggerwerkzaamheden behoren tot een sector met een verhoogd risico op milieu en sociale impact. Deze projecten worden conform internationale regels en nationaal beleid standaard getoetst. Er wordt altijd een MVO-beoordeling gemaakt. Een voorbehoud op uitzonderingsmaatregel 3.7 van het MVO-beleid voor risicosectoren, waaronder baggerwerkzaamheden, is daarom niet nodig. In ons huidige beleid wordt juist strikt toegezien op het voorkomen van schendingen van milieu en mensenrechten.

Vraag 5
Wat is de informatie die de ambassade in Cairo heeft verkregen bij haar inspanningen richting de Egyptische autoriteiten om alsnog tot de benodigde IMVO-analyse te komen? Is de verkregen informatie en het contact tussen de ambassade in Cairo en de baggerbedrijven alsook Atradius DSB toereikend geweest? Zo niet, welke lessen kunt u daaruit trekken?

Antwoord 5
De Nederlandse ambassade in Cairo heeft via verschillende bronnen relevante informatie ingewonnen. Uit deze informatie bleek dat een beperkt aantal huishoudens op de projectlocatie woonden en op bescheiden schaal actief waren in de landbouw, zonder hiervoor de vereiste toestemming van de lokale autoriteiten te hebben gekregen. Bij de gedwongen verhuizing zijn, conform de Egyptische wetgeving, de illegaal ontplooide economische activiteiten niet gecompenseerd. De huishoudens hebben wel compensatie ontvangen voor de gedwongen verhuizing. Overigens was dit proces al afgerond op het moment dat de baggerwerkzaamheden werden gegund en de verzekering werd aangevraagd.
De staat heeft geoordeeld dat de vergaarde informatie toereikend was om een MVO-beoordeling uit te voeren.

Vraag 6
Hoe verklaart u de verschillende uitkomsten van enerzijds het in de bovengenoemde brief van 10 februari j.l. aangehaalde onderzoek naar IMVO-risico's door een derde partij in opdracht van Van Oord en Boskalis, en anderzijds de door SOMO getrokken conclusies over de gevolgen van dit project?

Antwoord 6
Het SOMO rapport richt zich op het gehele Suez kanaal-project, terwijl het onderzoek van Witteveen & Bos een beperktere omvang kende. Dit onderzoek had betrekking op de werkzaamheden waar Boskalis en Van Oord verantwoordelijk voor waren.
De conclusies in het SOMO-rapport zijn gebaseerd op informatie uit openbare (nieuws) bronnen. In het SOMO-rapport is de methodologie van het onderzoek als volgt omschreven: «the primary research method used in this

report is normative-empirical analysis based on desk research». Dit in tegenstelling tot Witteveen & Bos dat veldonderzoek heeft gedaan.

Vraag 7
In hoeverre acht u het, mede naar aanleiding van de nu verschenen rapporten, überhaupt wenselijk dat Nederland (bedrijfsleven en overheid) zo'n prominente rol vervult bij de verbreding van het Suez-kanaal dat vooral als prestigeproject van het Sisi-regime wordt beschouwd (zie bv. «Sisi hailed a modern pharaoh as Suez project opens»)?[6] In hoeverre zijn tijdens bezoeken in het kader van de handelsbevordering van onder andere Minister Schultz de mensenrechtenschendingen en het gebrek aan democratisering ter sprake gebracht bij de Egyptische autoriteiten?

Antwoord 7
De vraag of het tweede Suez-kanaal een «politiek wenselijk» project is, is geen onderdeel van de besluitvorming omtrent het al dan niet verstrekken van een ekv. De aanleg van het kanaal onderbouwt de Egyptische regering met de noodzaak economische bedrijvigheid in Egypte te bevorderen en de capaciteit van het kanaal daartoe te vergroten.
Minister Schultz van Haegen heeft tijdens haar gesprekken met de Egyptische overheid de mensenrechten ter sprake gebracht. Ook bij die gelegenheid werd door haar Egyptische gesprekspartners uitleg gegeven over de mate waarin sprake was van gedwongen verhuizingen en compensatie.
Tot slot wijst het kabinet op de motie[7] die uw Kamer in december jl. heeft aangenomen. In die motie werd verzocht te inventariseren hoe de inzet van onder andere de ekv meer ondersteunend kan worden gemaakt aan de doelstellingen van de topsector Water. In de motie werd geconstateerd dat Nederlandse bedrijven (Boskalis en Van Oord) moeite hadden met het verkrijgen van een exportkredietverzekering voor deze transactie. De reden daarvoor was dat Atradius DSB en de Nederlandse staat zich extra hebben ingespannen om voldoende informatie boven water te krijgen om de noodzakelijke milieu en sociale beoordeling adequaat uit te kunnen voeren. Dit heeft voor de exporteurs een lange periode van onzekerheid opgeleverd.

---

[6] http://www.thetimes.co.uk/tto/news/world/middleeast/article4518510.ece
[7] Kamerstukken 2015–16, 34 300 J nr. 20.